

Ali ŞAHİN /// İnan'ı Pasifleştirme Projesi : ABD Yaptırımları

İnan Çalışmaları

مطالعات ایرانی

KAYNAK : <https://siyahcizgi.wordpress.com/2018/11/12/irani-pasiflestirme-projesi-abd-yaptirimlari/>

Trump'ın ABD başkanlığına seçilmesinde sonra dünya kamuoyu gözünü ABD'nin İnan'a uygulayacağı politikaya dikti. Zira Trump, seçim kampanyaları sürecinde İnan'a karşı sert politikalar uygulayacağını, Obama'nın aksine nükleer antlaşmadan çekileceğini sık sık dile getirmekteydi.

Bu bağlamda başkanlık koltuğuna oturan Trump ilk ziyaretini Suudi Arabistan'a yaparak, burada Suudi prens Selman'ın yanı sıra BAE veliahdı Zayed ve Mısır'ın darbeci devlet başkanı Abdulfettah Sisi ile bir araya gelerek bir küre zirvesi düzenledi. Bu zirve sonunda Obama döneminde gerilen ABD-Arap ilişkilerin yeniden geliştirilirken, İnan'a karşı yeni bir cephe açılmıştı. Ayrıca kaos içinde bulunan Ortadoğu'yu yeni krizler beklemekteydi. Bu suretle, bölgede Katar Krizi ve Kürdistan bağımsızlık süreci devam etti. Bu krizlerle bölgede İnan ve Türkiye zor durumda bırakılmak istenirken, mezkûr ülkeler bu süreci sorunsuzca aşmıştı.

Bununla birlikte ABD nükleer antlaşmada kalma karşılığında İnan'a 12 maddelik yaptırım şartları sundu. Genel olarak nükleer zenginleştirmeden ve bölgedeki Şii milislerin desteklenmesinden vazgeçilmesini içeren kararlara uymayacağını ilan etti. Buna karşılık 8 Mayıs'ta canlı yayında yaptığı açıklama ile Nükleer Antlaşmadan tek taraflı çekildiğini ilan eden ABD, İnan'a karşı yaptırım uygulayacaklarını açıkladı.

Bu süreç içerisinde ABD'nin tek taraflı yaptırım kararına göre bu ilk dalga yaptırımlar ile İnan'ın dolar ya da altın gibi değerli mallarla ticaret yapması engellenecek, ülkenin otomotiv ve havacılık sektörü ile iş yapılamayacaktı. Nitekim bu kararın ardından İnan

halkı psikolojik olarak etkilendi. Halk nazarında karamsarlık baş gösterdi. Tümen dolar karşısında değer kaybederek hergün yeni bir rekor kırdı.

Bununla birlikte İran hükümeti Avrupalı devletlerle müzakere yapsa da başarılı olmadı. Siemens, Wolswogen, TOTAL gibi Avrupa'nın önde gelen firmaları İran pazarından çekilme kararı aldı. Ülke içinde protestolar, kepenk kapatma eylemleri yapıldı. Bu süreç içinde İran üzerinde baskılarını artırmak isteyen ABD yönetimi İran Eylem Grubunu kurarak kamu diplomasisi yoluyla devletlerin İran ile ilişkilerini sonlandırmaya yönelik faaliyetlerde bulundu.

Trump Yaptırımlarla Neyi Hedefliyor ?

Obama döneminde imzalanan 5+1 nükleer antlaşma ile Ortadoğu'da manevra alanı artan İran'ın nüfuz alanı da artmış, İran'dan Lübnan'a kadar uzanan hat direniş cephesi diye adlandırılan Şii hilali projesi çizilmiştir. Bu suretle bölgede geniş etki eden İran mümkün mertebe Şii milisler vasıtasıyla İsrail için güvenliğini tehdit eden bir unsur haline gelmiştir. Bununla birlikte mezhepsel ve etnik unsurlar açısından birbiri ile mücadele halinde Bu suretle gerek Suudi Arabistan, BAE dışında ABD-İsrail ilişkileri de gerilmiştir.

Bu bağlamda Trump'ın iktidara gelişi, Riyad ziyaretinden sonra Tel-Aviv'e gidişi gözlerde kaçmayacak derecede önemli bir detaydır. Bu süreç içerisinde ABD Dış politikasındaki keskin değişim, İran'ı çevreleme politikası hiç kuşkusuz İran'ı kendi sınırlarına hapsedme politikası olarak değerlendirilebilir. Bu politika minvalinde gerek Küre ittifakı, gerek ABD'nin dayattığı 12 maddelik yaptırım şartları bunu doğrulamaktadır. Bununla birlikte İran'ın bölgedeki terörü desteklediğini savunan ABDli yetkililer bundan vazgeçmesini isteyerek, bölgedeki Şii milislerden de desteğini çekmesini talep etmiştir. Bu durum ise

başta Lübnan'da Hizbullah'ı olmak üzere Yemen'de Husi'lerin pasifize edilerek İsrail'in güvenliğinin sağlanmasına yönelik bir adım olarak değerlendirmek mümkündür. Bu sayede İran'ın da Obama döneminde kazandığı bölgesel nüfuz kaybedilmiş olacaktır.

Bunun yanı sıra direniş cephesini parçalamayı hedefleyen ABD, ekonomik yaptırımlarla İran iç dinamiklerini harekete geçirmeyi hedeflemektedir. Bu minvalde ülke içindeki halk işsizlik, ekonomik buhrandan dolayı sokak gösterileri, grevleri artırarak halkı sokağa dökmek istemektedir. Bunun yanında sisteme muhalif örgütleri finanse ederek İran içinde eylemleri artırıp ülkeyi istikrarsızlaştırmayı planlamaktadır. Bu durum karşısında halkı rejime karşı kıskırtarak İran rejiminin sonunu getirmek istemektedir.

Bununla birlikte gerek bölgede gerekse iç politikada köşeye sıkışan İran karşısında, kendisine açılan cepheni birini kapatarak Ortadoğu'da daha etkili bir politika yürütmeyi amaçlamaktadır.

Ambargoların İkinci Aşaması

ABD'nin İran'a uyguladığı yaptırımların ikinci evresi 4 Kasımda yürürlüğe giriyor. Bu yaptırımlar temelde İran'ın petrol, doğalgaz gibi enerji kaynakları başta olmak üzere uluslararası bankacılık ve sigortacılık sistemleri, liman işletmelerini kapsamaktadır. Washington'ın yaptırımları 4 Kasımda başlatmasıyla İran'a ince bir mesaj vermektedir. Bu tarihten 40 yıl önce İran'daki ABD büyükelçiliği basılmış, elçilik personelleri esir alınmıştır. Bu suretle aradan kırk yıl geçmesine rağmen Trump bu baskını unutmamış ve İran yönetimine bunu ödeteceğini göstermek istemiştir.

Öte yandan ABD ulusal güvenlik danışmanı John Bolton'un " Kasım ayındaki yaptırımlar istediğimiz vermezse farklı kısıtlamaları getireceğiz" söylemi, Dışişleri Bakanı Pompeo'nun bunu dillendirmesi İran'ı ekonomik açıdan zor günlerin beklediğinin habercisidir.

ABD bu yaptırımlarla İran petrol satışlarını sıfıra indirerek, İran ekonomisini çöktürmek istemektedir. Bu sayede İran'ı masaya oturarak istediğini dikta etmek istiyor olabilir. Fakat bu durumun zor yönleri olacaktır. Her şeyden önce ambargo konusunda dünya kamuoyu ABD'ye destek vermemektedir. Aksine BM AEK İran'ın 4+1 antlaşmaya sadık kaldığını dile getirmektedir. Bunun yanı sıra AB'nin İran'ı ambargolardan kurtarmak için çözüm yolları aramaktadır. Bu bağlamda AB ülkelerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli şirketlerin ABD yaptırımlarından etkilenmeyeceği düşünülmektedir. Bu suretle bu şirketlerin İran ile ticarete devam etmesi, buradan sağlanacak para transferinin ABD bankacılık sistemi olan SWİFT yerine AB'nin kendi kuracağı SPV (Special Purpose Vehicle) sistemi üzerinden sağlanmasını öngören formül üzerinde çalışılmaktadır.

Bununla birlikte Çin-Hindistan'ın bu yaptırımlardan muaf tutulması, dünya üzerinde dolaşan petrol rezervlerinin azalması bunun sonucunda petrol fiyatlarının artması ABD'nin işini zorlaştırmaktadır.

İran'da 1 Ekimden itibaren günlük petrol ihracatı 1.7 ile 1.9 milyon varil arasında sağlanmaktadır. Bu petrol ihracatının 1 milyon varilin altına düşmesi İran ekonomisi açısından tehlike çanlarının çalmasına neden olacaktır. Ayrıca 1 Ocaktan itibaren İran tümeni %300 oranında değer kaybetmesine neden oldu. Bun durum İran sosyo-ekonomisinde ciddi yaralar açmıştır. Ülke içinde grevler, kepenk kapatma eylemlerine neden olmuş, halk sokakta protesto eylemleri yapmıştır. Eğer bu değer kaybının devam etmesi durumunda sokak eylemlerinin artması söz konusudur. Bu açıdan düşünüldüğünde önümüzdeki süreçte İran ekonomisini çok zor günler beklemektedir.

İran'ın Alması Gereken Önlemler

ABD yaptırımları karşısında zor durumda kalacağı düşünülen İran'ın alması gereken bir takım önlemler olduğu aşikardır. Bu süreçte İran, Çin ve Rusya ile ekonomik ilişkilerini geliştirmelidir. Bunun yanı sıra komşu ülkeleri ile ticari hacmini artırmalı, milli para üzerinden ticaretini geliştirmelidir. Aynı zamanda tüketen ekonomi yerine üreten ekonomiye geçerek, ithalatını azaltmalıdır. Bu sayede iç pazara yerli ürünü sokarak hem dış bağımlılığını azaltıp, hem de piyasada sıcak para dönmesini sağlamalıdır. Bu politika sayesinde içerideki işadamları ve tüccarını da korumuş olacaktır.

Bununla birlikte yeni ticari ve ekonomik örgütlere katılmalıdır. Bu süreçte BRİCTS'e girmek en iyi yol gibi görünmektedir. Bunun yanı sıra KOEP'i terk etmeyen diğer Avrupalı devletlerle temasını sıkı tutmalıdır. Bu İran'a hem zaman kazandıracak, hem de piyasada rahatlama sağlayacaktır.

[status draft]

[nogallery]

[geotag on]

[publicize off|twitter|facebook]

[category güvenlik]

[tags İRAN DOSYASI, Ali ŞAHİN, İran, Pasifleştirme Projesi, ABD, Yaptırım]